

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/156583,Cykl-wykladow-o-Powstaniu-Wielkopolskim.html>
07.04.2026, 17:34

Cykl wykładów o Powstaniu Wielkopolskim

Prezentujemy serię fascynujących opowieści przybliżających kulisy przygotowań do Powstania Wielkopolskiego, a także prezentujących najważniejsze epizody batalii o przyłączenie Wielkopolski do odradzającej się Rzeczypospolitej. Poszczególne odcinki będą publikowane codziennie, od 23 do 27 grudnia 2021 r. o godz. 18:00.

23 grudnia: Powstanie Wielkopolskie - Praca organiczna pod niemieckim zaborem [prof. Przemysław Matusik]

Jakie formy przybierała „praca organiczna” w Wielkopolsce? Dlaczego zmagania się Polaków z Niemcami w XIX wieku były tak trudne? Jaka była rola Kościoła rzymskokatolickiego w obronie polskości? Kim był ks. Piotr Wawrzyniak i jaką rolę odegrał w budowaniu niezależności finansowej polskiej społeczności Wielkopolski? Jak Niemcy reagowali na przejawy samoorganizacji Polaków? Kim byli „śpiący rycerze”?

Na te i inne pytania odpowiada prof. dr hab. Przemysław Matusik, prodziekan Wydziału Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, wytrawny badacz dziejów XIX-wiecznej Europy, autor imponujących swoim rozmachem czterech tomów Historii Poznania. W swoim wystąpieniu w skondensowanej formie przedstawił wielkopolską drogę do budowania silnego poczucia samoświadomości narodowej Polaków mieszkających pod zaborem niemieckim, cechującą się nie tyle walką zbrojną co raczej aktywnością na niwie kulturalnej, gospodarczej i społecznej.

24 grudnia: Powstanie Wielkopolskie - Zanim wybuchło... [dr Adam Pleskaczyński]

Jakie było znaczenie wybuchu rewolucji listopadowej w Niemczech w 1918 roku w kontekście dążeń niepodległościowych Polaków w zaborze pruskim? Kto dążył do zbrojnego powstania w Wielkopolsce, a kto zamierzał doprowadzić do przyłączenia ziem zaboru pruskiego do Polski drogą pokojowych negocjacji? W jaki sposób sformowano w listopadzie i grudniu 1918 roku polskie oddziały zbrojne, które stały się podstawą ruchu powstańczego? Jakie znaczenie miał przyjazd Ignacego Paderewskiego do Poznania 26 grudnia 1918 roku? Na te i inne pytania w swoim wykładzie odpowiada dr Adam Pleskaczyński z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Poznaniu.

W listopadzie i grudniu 1918 roku sytuacja na ziemiach zaboru pruskiego, a zwłaszcza w Wielkopolsce była bardzo dynamiczna. Rozpad monarchii Hohenzollernów i wybuch rewolucji listopadowej w Niemczech uaktywnił działania niepodległościowe w prowincji poznańskiej. Polacy przejmowali władzę administracyjną, ale również tworzyły się zakonspirowane grupy gotowe wywołać powstanie. Niemcy przystąpili do organizowania formacji wojskowych, które miały zapanować nad polskim żywiołem. Przełomowym wydarzeniem dla rozwoju wypadków stał się przyjazd do Poznania Ignacego Jana Paderewskiego.

25 grudnia: Powstanie Wielkopolskie - Naczelna Rada Ludowa [dr Adam Pleskaczyński]

Czym była Naczelna Rada Ludowa? Jakie były cele przywódców Naczelnej Rady Ludowej? Dlaczego w grudniu 1918 roku zwołano w Poznaniu Polski Sejm Dzielnicowy? Jaki był

stosunek członków Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej do Powstania Wielkopolskiego? Na te i inne pytania w swoim wykładzie odpowiada dr Adam Pleskaczyński z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Poznaniu.

26 grudnia: Powstanie Wielkopolskie - Ignacy Jan Paderewski [dr Piotr Grzelczak]

Jaką drogę musiał pokonać zdolny młodzieniec z Kuryłówki na Podolu, aby zyskać status pianisty-wirtuoza szturmem zdobywającego największe i najznamienitsze sale koncertowe świata? Kiedy Ignacy Jan Paderewski – artysta, stał się charyzmatycznym politykiem zaangażowanym na rzecz sprawy polskiej? W jakich okolicznościach zapadła decyzja o jego powrocie do kraju w grudniu 1918 r., i skąd Poznań na trasie jego podróży z portu w Gdańsku do Warszawy? W jaki sposób Paderewski przyczynił się do wybuchu powstania wielkopolskiego?

Na te i szereg innych pytań odpowiada dr Piotr Grzelczak z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Poznaniu.

27 grudnia: Powstanie Wielkopolskie - Powstańcze walki [dr Marek Rezler]

Dlaczego Wielkopolska nie od razu weszła w skład odradzającej się Rzeczypospolitej? Jakie załączki polskiej władzy funkcjonowały w tym regionie na przełomie listopada i grudnia 1918 roku? Na czym polegał spór dotyczący wyboru optymalnej drogi do odzyskania niepodległości? Co spowodowało, że zwyciężyła ścieżka zbrojnego wystąpienia przeciw zaborcy? Jakimi były najważniejsze etapy walk w trakcie powstania wielkopolskiego? W jaki sposób wybrano dowódcę powstania?

Na te i inne pytania odpowiada dr Marek Rezler, badacz dziejów XX-wiecznej Wielkopolski, autor wielu publikacji poświęconych Powstaniu Wielkopolskiemu.

